

Synpunkter på remissversionen ” Artskyddsutredningens betänkande SOU 2021:51 Skydd av arter – vårt gemensamma ansvar”, dnr M2021/01219

Skogforsk har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerade dokument från Skogsstyrelsen. Svaret avser översynen av artskyddsförordningen, inte artskyddsrelaterad brottslighet. Nedanstående kommentarer har sammanställts av undertecknad och kollegorna Line Djupström (bitr. programchef Skogsskötsel) och Jan Weslien (seniorforskare).

Utredningens digra omfattning och inriktning gör att Skogforsk, trots den väl tilltagna remisstiden, inte kunnat lägga den mängd resurser på remissvar som arbetet troligen skulle kräva. Detta beror dels på Skogforsks uppdrag (att utveckla kunskap för hållbar utveckling i skogsbruket till nytta för samhället) och dels på vår kompetensmix (basen består av forskare med naturvetenskaplig och teknisk bakgrund, inte jurister). Vår bedömning är att det sannolikt är mycket få av remissinstanserna som har samlad kompetens och resurser att inkomma med remissvar som är heltäckande. Detta, parat med de signaler som framgår av särskilda yttranden i utredningen om att arbetet bedrivits i ett mycket högt tempo utan tid för större reflektion av de anlitade experterna, riskerar att utmynna i en svårbegriplig, onödigt omfattande byråkrati med uppenbara risker för att implementeringen inte sker på ett rättssäkert sätt.

Skogforsk vill vidare framföra följande:

- Det är angeläget att bibehålla och stärka den biologiska mångfalden med livskraftiga populationer av arter, även inom ramen för konventionellt skogsbruk med olika skötsel- och hänsynsåtgärder. Vi avsätter flera forskarårsverken varje år för att studera och bygga kunskap om effekten på bland annat biologisk mångfald av olika typer av hänsyn och naturvårdande skötselåtgärder. Denna kunskap omsätts efter hand i tillämpning i det praktiska skogsbruket.
- Det behövs mer data och kunskap om biodiversitet och artskydd, inte minst i ljuset av utredningens förslag om kunskapskrav på den enskilde verksamhetsutövaren. I praktiken kommer det sannolikt innebära en svårighet att tolka innebörden av kunskapskraven på en enskild markägare om många olika arter och dess betingelser. Handfasta beslutsstöd, rådgivning m.m. blir därmed en viktig komponent som måste bygga på evidensbaserade data. I debatten svingas argument ganska hårdhänt mot meningsmotståndare, och inte sällan dras (alltför) stora växlar kring samband mellan olika trender för arter och vad dessa beror på. Exempelvis används Artdatabankens

Magnus Thor

FoI-chef

magnus.thor@skogforsk.se
Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
+46 (18) 18 85 00, www.skogforsk.se

rödlista på ett sätt som den inte har täckning eller är avsedd för. Utveckling av empiriska modeller, t.ex. den som presenterats av Weslien m.fl. (2021)¹, är en mycket intressant utvecklingsväg. Här kombineras subjektiv artrapportering via Artportalen – en metod som har goda möjligheter att hitta sällsynta arter – med ett modellarbete som möjliggör implementering på regional nivå i Sverige. Resurser bör avsättas till datainsamling och fortsatt analys som för den sortens forskning framåt.

- Förslaget om implementering av fågeldirektivets artikel 5 a-c (ss. 1028 ff i utredningen) skulle få mycket stora konsekvenser som inte berörts alls i utredningen. Vi uppfattar utredningens förslag, inklusive tolkningen av avsiktlighetsrekvisitet, att det i praktiken skulle innebära förbud mot skogliga operationer (och även jordbruksåtgärder, t.ex. tidig vallskörd) under flera månader under vår och försommar. Detta skulle innebära en rad konsekvenser inom många områden:
 - Man kan förutse mycket stora kostnadsökningar och kvalitetsförluster för skogsnäringen i dess virkesförsörjningssystem. Förutom kostnadsökning och kvalitetsförluster för industrin innebär det långtgående konsekvenser för ett flertal aktörer i försörjningskedjan, till exempel skogsmaskinentreprenörer, transportföretag och skogsvårdsentreprenörer med alla deras anställda. Att behöva utföra en årsmängds arbete på t.ex. 75 procent av tiden går naturligtvis inte omärkt förbi utan förändrar hela tillvaron för en stor mängd små och större företag. Detta skulle minska skogsbrukets lönsamhet vilket i sin tur minskar utbudet av tillgänglig råvara, vilket slutligen påverkar Sveriges omställning till fossilfrihet och landets klimatambitioner på ett negativt sätt. Utredningens förslag innebär enligt vår förståelse en övertolkning av fågelskyddsdirektivet.
 - För närvarande har vi historiskt stora angrepp av granbarkborre i skogen. Det enda kända effektiva bekämpningssätt är att avverka angripna träd under vår och sommar då fåglar häckar. Även detta skulle därmed bli förbjudet, vilket vore mycket olyckligt.
 - En annan konsekvens av föreslagen implementering är att förslaget i realiteten innebär ett stopp för naturvårdande skötselåtgärder som bränning av skogsmark.
- Flera av utredningens förslag kommer att innebära en överbyråkratisering som i dagsläget är oöverskådlig och sannolikt praktiskt ohanterbar. Ett exempel är handläggning av tillstånd och dispenser för skogsbruksåtgärder. Dessa skulle administreras av länsstyrelse eller Skogsstyrelsen, som redan idag har ett mycket stort antal ärenden (ca 60-70 000 avverkningsanmälningar per år) att behandla. Det blir svårt att på ett effektivt och rättssäkert sätt handlägga den stora mängd nya ärenden som förslaget innebär.
- Pågående markanvändning bör vara ett centralt begrepp i svensk lagstiftning om artskydd. I skogsbrukets fall handlar det om SVL 30§: Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om olika hänsyn, som innebär restriktioner för brukaren utan rätt till ersättning *så länge pågående markanvändning inte avsevärt försvåras*. I de fall pågående markanvändning avsevärt försvåras bör därför andra skyddsåtgärder komma i fråga, till exempel områdesskydd med ersättningar kopplade till det. Utredningens förslag går längre och såvitt vi förstått kräver inte EU detta synsätt.
- Utifrån diskussionen ovan vill vi varna för att vid implementeringen övertolka EU-direktiv. På så vis minskar risken för oönskade och oförutsedda juridiska implikationer som kan uppstå, t.ex. på grund av att ord ges olika betydelser i olika sammanhang och på olika språk eller att det uppstår märkliga synergieffekter som resulterar i

¹ Jan Weslien, Skogforsk, Alejandro Ruete, Olof Widenfalk, Greensway AB, Henrik Hedenås, SLU. 2021. Metod för att följa trender för skogstillstånd och artförekomst över tid - växter och fåglar i Götaland efter 1993. Slutrapport från projekt 2017-36, Södras Forskningsstiftelse.

rättsosäkerhet. Skogforsk anser därmed att EU-direktiven bör implementeras enskilt och ordagrant på en miniminivå.

Uppsala dag som ovan

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Magnus Thor'.

Magnus Thor
Fol-chef